

БРОЙ 1 (43), I - III 2020 г.
ГОДИНА ДЕВЕТА
ЦЕНА 1 лв.

Литературно ЗЕМЕДЕЛСКО ЗНАМЕ

СЪЮЗ НА ПИСАТЕЛИТЕ
ЗЕМЕДЕЛЦИ В БЪЛГАРИЯ

143 ГОДИНИ БЕЗСМЪРТИЕ ДУМИ НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ:

„Всекиму ще се държи сметка за делата.“
„Дела трябват, а не думи!“
„Ако спечеляя, печеля за цял народ - ако
загубя, губя само мене си.“

АПОСТОЛЕ...

Апостоле, под портрета ти на сянка
днес много, много псевдобългари седят,
потънали в престъпна, тежка дрямка,
блажени сънища спохожда им сънят!
А други пък се мъчат в твойта рамка
/ о, срам!/ над твоя образ да се извисят
и грачат като всяка черна вранка,
и правят опити и теб да опетнят.
И питам те, Апостоле, какви ми:
ти мислил ли си, че след теб ще се родят
такива изроди неотразими,
които с дявола ще се сродят
и с пъклени дела неизбройни
държавата за юдици ще продадат?!

Харалан Недев

ПОКЛОН

На Александър Стамболийски

Стъпала до небето чак,
а горе твоят мавзолей.
Пристъпвам с вощеница пак
и селянин до мен немей.

В гърди стаявал черна скръб
сълза отронвам... И стон
привежда селския ми гръб
след моя старчески поклон.

Йордан Борисов

Издаването на този брой на вестник
"Литературно земеделско знаме"
е финансирано от земеделеца
ЦВЕТКО ЗАХАРИЕВ ГЕОРГИЕВ,
член на комисията
Обезщетение на репресираните
по чл. 4 от Закона.
Сърдечно благодарим, приятелю!

ПЕСЕН ЗА АЛЕКСАНДЪР СТАМБОЛИЙСКИ

Заплакала ѝ гората
и на гората листето,
мъже по черни угари,
вдовици с черни забрадки.
Заплакали са полята
и на полята тревата,
селяци по занданите,
сираци по мегданите
заради Стамбол войвода:

„Де да е Стамбол, да доде,
земята редом да види -
земята ни се почерни,
гората попар удари,
полята слана ослани,
в селата вихър помина,
клети селяци размята -
кои по тъмни зандани,
кои по стръмни балкани,
кои по пуста чужбина....

Де да е Стамбол, да доде,
буйна му снага да видим,
огнени очи да светнат,
мъжки му думи да чуем -
мъките да ни развеи...“

Тече Марица кървава,
никому дума не казва -
какъв е юнак загинал
до китните ѝ брегове.
Какви е думи издумал
за рода и народа.
Какви е мъки претеглил
за тия черни селяци,
за тия клети сираци,
за тия кутри вдовици...

Тече Марица кървава,
никому дума не казва
заради Самбол войвода.

Трифон Кунев

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ТРИФОН КУНЕВ

ГОЛЕМИЯТ АВТОР на „Ситни дребни...“

Трифон Кунев е един от най-значимите български писатели, оставил трайна дира в съкровищницата на нашата литература и публицистика. Непримирим борец за демократия, справедливост и свобода, до края на дните си той остава верен на идеите на БЗНС. Преследван, малтретиран, няколко пъти хвърлян в затвора и преди и след 9 септември 1944 г., той никога не отстъпва от хуманните си позиции.

Роден е на 20 февруари 1880 г. в с. Ъглен, Луковитско, където завършва основно образование. Средно образование завършва в Априловската гимназия, а право - в Софийския университет.

Като офицер участва в Балканската, в Междусъюзническата и в Първата световна войни...

Вече през ученическите си години пише стихове. През зрялата си творческа възраст създава чудесна поезия в духа на народната песен, както и лирика. Особено сполучливи са неговите разкази, фейлетони, статии....

Журналистическите си и литературни материали печати във вестниците „Българан“ и „Воля“, а най-активно и плодотворно е сътрудничеството му на в. „Земеделско знаме“ и „Народно земеделско знаме“.

Трифон Кунев е избран за първи председател на Съюза на българските писатели след 9 септември 1944 г. Но... за кратко до март 1945 г..., когато излиза от печат сборникът му „Ситни дребни като... камилчета“. В книгата си изобличава остро властниците, които потъпват свободата и демократията у нас. Между 1945 и 1950 г. е редактор на списание „Изкуство“, както и на официоза на БЗНС - Никола Петков вестник „Народно земеделско знаме“ където води рубриката „Ситни, дребни като камилчета“. В нея Трифон Кунев публикува редица фейлетони, в които защитава основните демократични свободи, в противовес на опитите за налагане на комунистически диктатура и тоталитарен режим в България. Неговата политическа сатира достига своя връх в една стройна поредица от коментари върху обществените процеси по онова време, чиито творчески синтез е олицетворен във фейлетон със заглавие „Имало е по-тежки времена, но по-подли никога!“.

Публицистиката на Трифон Кунев предизвика силното недоволство на властите и лично на комунистическия вожд Георги Димитров. В своя реч на 2 юни 1946 година той подлага Кунев на остри нападки и заявява, че такива като него „трябва да отидат в архивата на историята, защото са ненужни и вредни“. Няколко дни по-късно, на 8 юни 1946 година, Трифон Кунев е жестоко пребит в редакцията на „Народно земеделско знаме“ и е затворен в Централния софийски затвор, където без съд и присъда престоява върху общността 138 дни, след което е освободен.

Избран е за пореден и последен път за народен представител във Великото народно събрание от БЗНС.

Преди това е избран за народен представител в периода 1920-1923 г. и 1931-1934 г.

След обесването на Никола Петков и ликвидацията на парламентарната опозиция процесът срещу Кунев е подновен и през ноември 1947 година той е осъден на 5 години затвор.

Неговата неотстъпчивост от идеите му и естетически позиции, от изконните демократични принципи стават причината литераторите му и публицистични произведения да бъдат инкриминирани до началото на 90-те години на XX век. Тогава по предложение на Радой Ралин той посмъртно беше реабилитиран и бе възстановено членството му в Съюза на българските писатели, от който е изключен.

Вследствие на причинените му страдания здравето на Трифон Кунев е разклатено. Той умира на 1 февруари 1954 година.

Кирил Назъров

ДАРЕНИЯ за в. "Литературно земеделско знаме"

Атанас Личев - 25,00 лв.
Велка Борисова Стамова - 20,00 лв.

Тако Караванов - 20,00 лв.

Теню Янчев, с. Книжовник,

Хасковска област - 20 лв.

Петър Петров от с. Кортен - 20,00 лв.

Любен Николов Лалев - 20,00 лв.

Митка Янчева, с. Столът - 20,00 лв.

Д-р Райна Димитрова - 20,00 лв.

Иван Селановски - 5,00 лв.

Скъпи приятели,
БЛАГОДАРИМ ВИ!

ЧЕСТИТ РОЖДЕН ДЕН!

С пожелание за здраве и не забрава
на всичко написано

Пенко Керемидчиев - 11 януари
Христо Ангелов - 28 януари
Рилка Миронова - 27 февруари
Иван Селановски - 1 март
Милене Филипова - 5 март
Васил Калфов - 8 март
Тако Караванов - 10 март
Йордан Борисов - 13 март
Георги Пинчев - 15 март
Харалан Недев - 25 март

ДА СИ СПОМНИМ...

Боян Стоянов - 1 януари
Иван Белослатински - 1 януари
д-р Иван Цолов - 17 януари
Цветко Николаев - 7 февруари
Захари Генов - 7 март

**ПОЧИНА
Петко Огойски
ПОКЛОН!**

АФОРИЗМИ

Съдбата ни е лишила от правото да избираме: къде, кога и като какви да се родим. Затова пък, в повечето случаи ни е дала правото сами да извоюваме като какви да си отидем!

Жаждата за слава е естествена присъщност на всеки човек, но тя е, или велика дързост, или подъл егоизъм, в зависимост от средствата, с които се домогва до нея.

Неизвестността е най-тихият убиец на духа.

Легендата е почти винаги разказ, установил справедливостта, вместо истината...

Ние търде малко осъзнаваме, че тиранията, стискала ни в лапите си цели 45 години, ни е щамповала почти буквально като свое, макар и другоцветно копие...

Сълзите, това е душата ми, втечнена от мъка!

Колко неосъзнат егоизъм има в човека! Зле ли е мислейки за тези, които са по-добре се ожесточава. Успокояващо му въздейства само мисълта, че има някои и по-зле от него.

Очите ми опипват света, сърцето ми го сграбчва...

Кулата на нахалниците, пробивните, макар здрава и гъвкава, е изградена от най-посредствен материал: търпението и страхливостта на останалите хора.

ОСЕМДЕСЕТ СТЪПКИ ПОД ЗВЕЗДИТЕ

Драги читателю,

Тази книга е избрано творчество е издадено по повод на моята 80-годишнина. В нея присъстват само част от произведенията ми с голямо жанрово разнообразие, публикувани досега в десетки издания. Тя е плод на моята биологична, творческа и духовна зряла есен. Две от легендите, почти всички пътеписи и по-голямата част от статиите, са извадки от книгите "Българи сред огнищата на древни народи" и "Загаснали огнища". Докато в тях произведенията бяха обвързани в пълна последователност, то сега са представени като отделни, самостоятелни творби. В многообразните художествени и публицистични творения присъстват както лирика и романтика, така и трагизъм, и болка. Всички те са следствие на моите преживявания, в житейския ми

ТРЕТИ МАРТ

На този ден зора зорила ярка,
зоря със нова, дивна светлина
над робската държава малка
за щедра бъднина.

На този ден един народ възкръснал,
един народ си и го свалил,
вековната тъма разпръснал
повторно се родил!

На този ден свалете шапки, братя,
допрете с почит чело до пръстта.
За този ДЕН НА СВОБОДАТА,
за Ден в бъдността!

Свалете своите шапки, скъпи братя,
на този ден за почит към рода,
за легналите във земята
за нашата свобода!

Харалан Недев

ИЗПОВЕД

На съпругата ми

Не бе щастлива ти със мене,
нерадостно във грижите дете.
Люля ни в люлка бурно време
и в мрежата животът що плете!

А дните ни сурови бяха
с надежди голи в тоя тъжен час.
Мечти в неволи изгоряха,
една любов остана между нас!

Целувам ти ръката, мила.
Опора златокрила бе ми ти.
И дом със мен, с дечица свила,
дарила ни с неземни красоти!

А днес среброто по косата
разлива блъскът огнени лъчи.
Сияй сърдечност непозната.
О, спри! Поклон. Минутка замълчи...

И нека изповед свещена
на връзката ни е свещен печат.
Бъди во век благословена
ЖЕНА със българския дух крилат!

Иван Селановски

поднесени от природата и човешките общности потази все още зелена Земя. Поради големия обем на книгата в нея не са включени извадки от мемоарите и от "Речник на говора на село Искрец, Софийско".

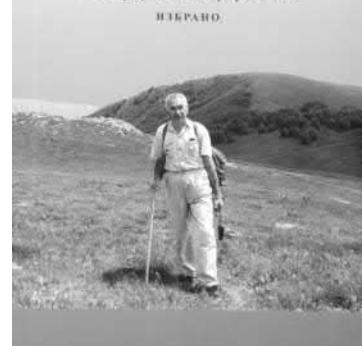
С творческата си дейност се опитах да дам значителен дял нови познания на жителите на родното ми селище Искрец, на община Своге, на част от община Годеч и не малко на България. Надявам се те да бъдат съхранени в духовните ракли на селищата, за да се ползват, колкото е възможно, от бъдните поколения.

Наближавайки финалната права на моя живот, реших да отправя и няколко послания към моите съселяни, при изпълнението на които да придобият по-голямо самочувствие и гордост, че са родени в този прекрасен кът на България.

Боян Балкански

ОСЕМДЕСЕТ СТЪПКИ ПОД ЗВЕЗДИТЕ

ИЗВРАНО

СЕЛСКА МАЙКА

На майките, тези които
ни раздъхаха по нивите

Крачи селяка в полето
със мотиката на рамо,
а в цедилката детето
жално хленчи "Мамо! Мамо!"

Чакат нивите обрасли
с бурените от трънък.
"Боже! Колко са израсли?!"
Мълчи сине! И... бъди юнак!"

Сълнцето пече, изгаря
клетата жена не спира.
Взе денят и да преваля,
а детето не прибира...

Как копае царевица,
някак странно се ослуша.
Песента на яребица
морна седна да послуша.

Васил Калфов

ОБИЧ ЗА ОТПЛАТА

Без теб съм неспокоен през нощта.
Все за тебе ми се ще да пиша.
В главата ми са толкова неща,
а в мене твоето име диша.

Жivotът ни отлиза ден след ден.
Страдам, че понякога те няма.
но е радост, че те нося в мен
и много често като рана.

Ала рана, от която не боли,
от която и сърцето ми не страда,
от която раждат се мечти.
Нужно ли е друго за награда?!

Как да спра и пориви и плам?
Обич как да подредя във рими?
Не те направих рицар във роман,
но музата стана на стиха ми.

Дали за туй съм неспокоен през нощта
все за тебе ми се ще да пиша?
Поязврай, луд ме правят сто неща,
но в мене твоето име диша!

Инж. Петко Павлов

Щастливи сме, че успяхме да осъществим като електронна книга и третия том на "Алманах Литературно земеделско знаме", в който са включени творби и статии от вестника от периода 2016-2017 г. Можете да прочетете книгата на сайта ни, следвайки връзката:

<http://e-books.gabriell-e-lit.com/sbornici/almanah-Izz-3/AlmanahLiteraturnozemedelskozname3-KirilNazarov-GabrielaTzaneva.pdf>

**ИСКРЕЦ
(химн)**

Снагата ти облегната в Понора,
с килим от билкови треви и цвят,
и в Мала планина в Божица морна,
де в резедаво пламъци горят.

Над теб синее небосвода денем,
а нощем свети с въглени очи.
Реката ти към Искър устремена,
разглася с ек човешките съдби.

Тук черквите, ведно със манастира
вековни спомени пред нас таят
за мъки, радости, просветни дери
на вси предци по земния им път.

Искри исkrят и днес от пещи древни
в перото на художник и поет,
в очите на девици с блага ревност,
в духа на всеки с божи дар обзет.

Припев след 2-ри и 4-ти куплет:
Ние сме ведри, горди искречани,
че родени сме във този край.
Тук земята е межлем за рани.
Пазим зорко земния ни рай!

Боян Балкански

ЗЗАТВОРЕНОТО УЧИЛИЩЕ

Училище, защо си тъй самотно?

Зашо увехна майският венец?
Виж, слънцето отново е изгряло,
но все не бие първият зъвнец.

Учителят е сам във коридора
обръща с поглед трите махали,
че няма ги дечицата из двора,
че всяка стая тягостно мълчи.

Училище, било ли си по-тъжно?
Било ли си смълчано по-преди?
Камбаната е тука и не лъже,
по чиновете детски смях ечи...

Сега мълчиш, самотен е стоборът,
не тичат волни, весели деца.
Учителят въздиша в коридора
и пари във душата му сълза.

Пенко Керемидчиев

МНОГОБРОЙНИТЕ РАНИ КЪРВЯТ...

На Александър Стамболовски

Плачат поля край Марица...

България храм и светица...

От небеса безпристрастни

ни гледа изумена зеница...

В селска българска къща

гасне силно мъжествено тяло

и каменен под го прегръща

с ласка прохладна, могъща...

Кървят многообразните рани,
но последната мисъл изписва
с мастило кръвта топла, червена,
с писец ръката вдървена.

Стената добра е съхранила
на писанието вълшебната сила -
с дни да напомня смилено
за коварство подло, студено...

Плачи, моя страна кръстопътна!
Най-верните твои синове
в часове на участ безпътна
бяха знаме, камбанни гласове...

И се сляха с пътта ти сурова
хранена от коварни с отрова,
но над българските делници сиви
все още светят ярки и живи!

Маргарита Нешкова

Издателство gabriell-e-lit
с пет печатни книги
в началото на 2020

През януари и февруари 2020 издателство gabriell-e-lit публикува пет печатни книги - литературните сборници "Живота в стих събрах" на Габриела Цанева и "На попрището жизнено в средата" на Надежда Александрова-Цанева, сатиричната стихосбирка "След девети, след десети" на Христо Ангелов и стихосбирките "Сътворения" на Рени Васева и "Отвъд болката и красотата" на Тодор Билчев.

Предлагаме на читателите на в-к "Литературно земеделско знаме" две стихотворения, включени в новоиздадените ни книги от непознатите за тях автори Рени Васева и Тодор Билчев.

ПУСТАТА КЪЩА

Бурени и коприва
сливат
моята диря с твоята.

Пустата къща е сълнчев оазис.
Просветват елмази

в сънените прозорци,
по покрива ѝ се гонят
до изнемога

сълнчеви зайчета.

ШЕПА ЗЕМЯ

Тихо беше, съмълчано. Нищо, че работно време, тая нива най-последна дира. Тука за сеитба сбираа, че най-стаяше. Друг сега никой немаше. Само жетварки тънко пееха, а наоколо, жито, жито като море и лъхъ на хлеб, печен, златен и топъл. Златан се наведе и загреба в шепата си, колкото се хвана земя. Черна беше, плодородна. Каквото боднеш, все ставаше. Като приличеши горещиците, се пукаше на големи буци, тежки като злато. Като я напоеше дъжд, ставаше мазна и лъхаше сладко, на живот. Стисна я в ръката си с колкото сила има, на прах да стане и я поиспа край него си. Хубава земя беше. Тая годин берекетгия излезе. Роди се от всичко по много. А житото едро, класовете подгънали се до чернозема, като поклон пред майчица. Всичко имаше Златан. И къща голяма, и земя, и жито и че се селиш. И здрав беше и неговите живи и здрави. И пак мъка му беше. Стиснала се душата у шела, тая същата, къде земята сбра на нея си. Майка му се му викаше, че роден е с късмет. Златно име му дала щото с коса като зрело жито се родил, като със злато изсипано по него. И още нарекла го, златен да му е живота. Се тъй говореше, че ще се наредят нещата, нали с късмет е... да му укроти мъката гледаше. А тя и нейна беше, като чадото и вехнеше, и тя побелеваше. Загледа се Златан, доде поглед стигаше ниви, жито свело глава, морно и чак най в далекото линия - под нея зрео жълто, над нея прозрачно синьо. На тая нива я за пръв път виде - мъката му. Дошла беше Зорица да му работи с нейните. Ако и да я печеше спънце цел ден, бела оставаше. Лицето и под кърпата цялото радост. На ушето макове турила - огин запален, жарава. Кога дишаше от песен, не знаеше, а глас ли, славей ли, ама като викнеше чак до онай линия в най далекото се чуеше. Некой път като поточе играво, други пъти, като река мътна, или трева шъпнеша. Да ти затрепере душата. Все първа беше, и сака че с житото, и земята си хортуваше. А как стъпаше....тревка се не газваше. Сърце му тупна на Златан, та подскочи и се свреще некъде в краката и. А непокорен беше. Що моми беше гонил и ни една не взимаше. А хубав беше, като млад дъб и всички от далеко го разпознаваха. Немаше мома да не беше оставила очи в него. Тая го не погледна. Ни на пари поглед обръщаše, нищо че немаха, ни на молби вера ловеше и на клетви. Златан и яден, и лют като хала при нея ходи, и тих....нищо. Накрая рече му църква да дигне, като изгрева спънцето, пред иконите да се кланя. Като залезва, пак. По обед целата вътре да грее. Като я дигне, тога ще му пристане и в нея ще се венчаят. Пощури се Златан дорде майстор намери, тъй баш да я дигне, ама намери го. Кога, къде края беше градежа, майка и рече дом да седи, по нивите да не оди. Ква е бела и убава, ще я ожари, коприва, ще я опали огин....ще вземе да погрознее. Остана Зорица покрай печката, гозба да прави, да премете, ма и тута много да се не сили, ръце да си не троши. От неко ден взе да отпада. Мина се не мина, на постеля остана. Златан доктори праща, иличи, билки, врачи, баячки.... Зорица, ни по-зле, ни по-добре. Две зими от как ветровете обикаляха къщата и. Тя из под чергата ги слушаше. Църквата с камбаня вече народ сбираше, тя още не влизала вътре. Останала беше само белата и кожа по нея и очите, мътни. Викаха му старите и на Златан и Зорините, друга да си диди, тая дом нема да му грее. Той не даде да се доиздумат, ни повече уста да отворат. Друга не видеше и не знаеше. Ни му седенки беха, ни кръчки с другари. Вечер одеше до постелята и, па и думаше, кога житото у земята повили, кога снег го покрил....е на баба комшийската петела, чужди кокошки гонил....котката три го окотила, у зимника ги скрила.... Тя мълчеше.... И сношка, пак до нея седна да приказва. За църквата...как спънцето пред иконите пада, а по обед е зарево вътре. Шарени стъклка беха сложили....

- Кое време сме, Златане - чу се гласа и тих. Трепна той - По жътва сме....по това, дека те за пръв път видех. - Гледам те, две годин, се до глава ми седиш. Други моми нема ли? - Не знам други... Една знам при нея доадам...

- Ако ти рече, до нивата иди утре, шъпъ земя ми донес...да я надъхам...да я усетя... - гласа и угасна. - Що приказваш Зорице-сепна се, тя завърте очи, като чернозема по него, та го прободе-кола земя щи донеса, щом сакаш.... черните се укротиха. Дече ли сега чак го видеха. И зрелото жито, златно у косата му, и как се у зениците и диреше... Видеха го, та се укротиха. Сега стоеше край нивата, тая същата, за земя дошел. Клекна пред нея, колена подпре, като пред майчица, па гребна колко можа. Така го крепи у ръка, доде до тех не стигна. Зорица извърна къде него глава, пресегна ръка та стисна, а бучици се свлекоа помежду пръстите и. Така заспа, стиснала шъпъ земя. Колко луни, ден из ден и носеше, не броеше. За друго не мислеше, за шъпъ земя само. У село викаа, кола земя превлече, нивата у тех навлече. Зорица с пълна шъпъ заспиваше. - На живо мериш- викаше. Познаваше кога е от дъжд росена, кога от огин небесен палена. А очите и, черните ден из ден по бистри гладаха. Взде да става, у градинчето да оди, да го дири, ако се по пътя забави. Една заран тръгнал беше да види спи ли житото или кокичетата са го дигнали. Коги от село излезна, песен го дръги, та го повлече. Зорица, насред нивата, седи и пее. - Що дириш, туха... - Златан се сбръка - Тука съм жива, тука - тури ръце у чернозема и пак запе, а линията у най-далекото притрепера. Извор дече ли изблизна наслед житото....Остай я да са напеа, да усети и тя земята, и земята нея. Да си вземе шъпът. Венчаха се у заревото по обед, а камбаня на празник биеше. Две деца му роди и двете на нивата. Цел живот викаше " Една шъпъ земя му требва на човек, Златане, една, да я усети, да си похортуват, неговата си шъпъ. Земеш ли му я, ни жив, ни умрел. Шъпъ земя сме всинца." И се тураше под възглавето "да ми дъха"- дечели го изпеваше....Така си и отиде, на нивата. Там я погребаха. Златан ден из ден ходеше - " при шъпата ми" - думаше. Подир малко ...и него там.... На година над тех макове са чръвнаха дече ли огин запален, жарава. Син им се викаше за тая нива "на шъпъ земя отвадам". А нива беше....до най-далекото, до линията. Гледаш, гледаш, та поглед ти се затрие, като изпадала измежду пръстите земя, една шепа.

Гергана Христова

Д-Р РАЙКО ДАСКАЛОВ - МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

По настояване на Междусъюзническата комисия в началото на 1922 г. д-р Райко Даскалов е отстранен от заеманата длъжност, и е заменен с по симпатичния на съюзниците Марко Турлаков, от краината десница в БЗНС.

През пролетта на 1923 г., става ясно, че Марко Турлаков не е подходящ за поста си и Ал. Стамболовски лично поема проблема с репарациите. На основата на извършеното от д-р Райко Даскалов, срещу някои ангажименти в областта на външната политика, България сключва сносно споразумение за репарационния дълг, с което се постига намаление на репарациите и тригодишна отсрочка за изплащането им и подобрени условия за издължаване. Докато е комисар по репарациите, д-р Даскалов отново сменя своя ресор в правителството. През есента на 1921 г. е убит министъра на вътрешните работи Александър Димитров от терористи на ВМРО. Убитият е един от най-преданите хора на земеделската организация, убеден республиканец-демократ, радетел за развитието на кооперативното движение в България. След извършените кабинетни промени през януари 1922 г., Райко Даскалов, става министър на вътрешните работи, на народното здраве и заместник на Ал. Стамболовски. През честите и продължителни отсъствия на премиера от страната, д-р Даскалов поема и неговите задължения.

Новатор и реформатор, той поставя въпроса за приемането на редица закони: закон за устройство на министерството на вътрешните работи, закон за полицията, закон за министерството на народното здраве и др. Счита, че стабилизиране на външното положение ще се постигне чрез издигането на властта и превърщането й „в закрилник на гражданина и неговите свободи“ и установяването на демократичен ред. Според Райко Даскалов съществен елемент за народовластието е децентрализацията на властта и той проектира закона за селските общини, окръжните съвети, за управлението на окръзите и околините. „Общинският съвет е ос, център, около който ще се върти народовластието в България“ казва в изявление той. „Същото ще се дължи и на окръжните съвети. Те ще трябва да бъдат издигнати до малки парламенти... да за да освободят по този начин централната власт.... От чисто локални въпроси“. Заседанията на общинските съвети да бъдат публични, да се разгласяват с барабан, да се провеждат в празнични дни и големи зали. Идеите му остават само намерения.

Обстановката в България се усложнява, започва най-бурният и драматичен период от земеделското управление. Лавина от събития и спешни проблеми погълъчат вниманието и енергията на министъра на вътрешните работи и законотворчеството остава на заден план. Приема се само „Закон на столичната община“, в който залага принципа за модернизиране и подобряване ръководството на разрасната се след войните София създават се шест районни управления в шестте района на столицата.

Загубилите властта партии третират земеделците като нежелани пришълци в управлението. В началото техният лозунг е: „Някакво съдействие. Нека се пържат в собственото си масло!“. От есента на 1920 г. тези партии, в съюз с ВМРО, започват да кроят планове как да си върнат властта и в една ноц да пометат земеделската „мръсна пасмина“. През 1921 г. дясната опозиция се организира и сплотява. Военният съюз и ВМРО се активизират, появява се Народният словор, а през 1922 г. и Конституционният блок (Демократическата, Радикалната и Обединената Народно прогресивна партия). От пролетта на 1922 г. дясната опозиция приема широко настъпление срещу земеделския режим, комбиниран с натиск върху царя да отстрани БЗНС от управлението.

Още първите прояви показват, че Райко Даскалов не е стандартен тип вътрешен министър и е трудно предсказуем. Добре информиран и с бързи реакции, той често изпреварва журналистически интерес по злободневни въпроси. Недоволни от новия фонетичен правопис и от Закона за народното просвещение, ограничаващ дейността на университетските преподаватели, академичните среди обявяват през март 1922 г. Официално, тя е подкрепена от широки културни среди и техните организации, неофициално и от Военния съюз и Народния словор. На 11 март пред Народното събрание има митинг и полицията се готови да го разтръсне. Неочаквано се появява Райко Даскалов и нареджа на полиците да се изтеглят. Студентите заявяват, че искат да манифестираят, той разрешава и сам застава в първите редици на манифестиацията. Това обръква ръководителите на акцията: те разбират, че министърът на вътрешните работи може да се включи в планирания митинг пред Народното събрание и отклоняват манифестиацията към площад „Ал Невски“. „Защо се отказвате от протестния митинг, направете го, кажете вашият искания, аз ще ви отговоря от името на правителството“ предлага Р. Даскалов. Това окончателно и непоправимо дезорганизира студентите, митингът не се провежда. Фронтът на Софийския университет срещу правителството на БЗНС не е единствен. Налице е подозрително сближаване между врангелиската армия, настанена в България по волята на Съглашението, с някои опозиционни среди и Военния съюз. През м. февруари 1922 г. лично барон Врангел идна в България да инспектира своите войски. В печата и парламента се подема кампания за разоръжаване на врангелистите и изгонването им от страната, тъй като представляват заплаха за властта и националната независимост. Тежестта по излизането на правителството от тази тежка ситуация се поема от Райко Даскалов. Неговото министерство решава: всички руски войскови части да внасят пари за издръжката си, тъй като депозирани са изчериани; бързо и окончателно да се разоръжат, включително техните военни училища на българска територия; всички руски военни части да се подчиняват на българските закони и на българските граждански власти, а правителството да съдейства

Във връзка с разкрити документи, свидетелстващи за заговорническа дейност на врангелистите с някои опозиционни партии, на 11 май Министерският съвет решава да се екстрадират от страната всички висши руски офицери и щабове, да се контролират техните фондове за издръжка, а войниците да се разпръснат по селата. Райко Даскалов уведомява Стамболовски, който е в Геноа, че врангелистите, настърчани от дясната опозиция, организират заговор срещу суверенитета на страната. Барон Врангел реагира със заплашителна телеграма срещу земеделското правителство, което отговаря със специално комюнике, а Райко Даскалов заявява в парламента: „Ще бъдем съдени, ще бъде престъпление, ако не вземем мерки срещу врангелистите“. Стига се до едно полезно за България решение на Съглашението: оръжието на врангелистите да се предаде на ликвидационния орган на съглашението, а техните организации и сдружения да се разтурят.

На 27 септември 1922 г. Конституционният блок настъпва национален събор в Търново с намерение съборът да се превърне в „народна трибуна над дружбашкия режим“. Двореца вънешните привърженици на блока да не се спират пред нищо, даже и пред въоръжени сътъкновения, ако властта се противопостави на акцията им със сила. БЗНС отговаря на блоковия събор с контра събор на същата дата и същото място. Свикан е под формата на конгрес на цвеклопроизводителите и конгрес на инвалидите, старците и вдовиците от войната. Ал. Стамболовски заминава за Женева, за да присъства на заседание на Обществото на Народите (ОН), като е на мнение да се забранят и дват събора. Според Райко Даскалов няма законно основание за такава реакция и Министерският съвет решава да се вземат мерки за избягане на сътъкновения. При придвижването на блокарите и земеделците, пътуващи с влак София-Търново, между тях възникват конфликти. Блокарите се държат арогантно, презиртелно и предизвикателно със селяните, отправят към тях обидни думи и ругатни. В същия влак пътува и Райко Даскалов, като благодарение на неговата намеса не се стига до кървави сътъкновения, но не успява да спаси брадите и мустасите на М. Маджаров, д-р. Ст. Данев, Ал. Малинов, Андр. Ляпчев и др. когато влакът спира на гара Плевен. Години по-късно, когато въпросните политики още тръбят в десния печат, че селяните са извършили издевателства на тях, самият Ал. Малинов ще каже: „вие се оплаквате загдето ни отрязаха брадите, а те пораснаха по-буини и по-красиви, а къде са главите на Стамболовски, на Райко и на колкомного още...“

Групата на Конституционния блок не стига до Търново не поради намесата на органите на властта, а поради отпора на селяните.

Цялата нощ на 16 срещу 17 септември Райко Даскалов посреща делегатите от страната и е уверен в тяхната подкрепа и жертвоготовност, както по време на Владайските събития. Митингът се провежда под наслов: „Да се приложат реформите на Земеделския съюз! Да бъдат съдени виновниците за националната катастрофа! Народните предатели да се хвърлят в Янтра!“ По първия въпрос всички са единодушни, но решения по другите два биха навредили на преговорите, които Ал. Стамболовски води в Женева. Всички очакват на трибуната легендата на Радомирската република Райко Даскалов. Той обещава, че ще се проведе референдум, за да се допитат до целия народ и за да не допусне по-голямо брожение, запъв земеделския марш, делегатите също запяват и под строй се изтеглят от митинга.

Търновските събития предизвикват ръководството на БЗНС да създаде „конна гвардия“ със задача да охранява конгресите и събранията на съюза. За неин главнокомандващ е определен министър на вътрешните работи. Опозицията отново сипе хули, кат

БОКЛУКЧИЙСКА

Може някак да се справим с чуждестранните боклуци въвчували, но с нашите полит-боклуци едва ли!!!

ПОКАНА СЪС СРОК НА ГОДНОСТ

През великденските пости добре дошли сте ми на гости. Но кога се блажи поканата не важи!

КАМЪНИ

Купчината във бъбрека набъбва, Но моля Бог да ме предпазва не от камък в моя бъбрек, а от камък в чужда пазва!

МОМИНСКИ ИЗБОР

Грозен, грохнал, стар, ала... олигарх!

Бодил Розин

ИГРОВИТАТА МЕЦАНА

/на продажниците/

Две мечки се събраха във гората. Едната се захвали:

- В селата
без мене панаир не става.
Прочута съм, навред се славя.
Където мина викат, скачат,
деца играви ме закачат,
а аз хорце си ситно вия...
От теб не искам аз да крия
какви сладкиши там съм яла,
не си ги дружке, сънувала!...
Да уредя и ти със мен
да дойдеш някой ден?

- Да дойда - рече другата Мецана,
що беше от Балкана, -
но ти кажи:
какво със зъбите ти стана
и на носа ти кой синджир сложи?...
То другото е ясно:
Щом рипаш по свирнята,
похвален ще те тупат по снагата
и пълни ще ти бъдат все устата!
Това предателство е, дружке моя стара,
ти май любов си правиш със Мечка!

Като ранена селската ни меща изрева,
присви глава,
па хукна към селата
за нея място няма във гората.

Стоян Колдов

НЕ СЕ МРАЗЕТЕ

Земята всички е люляла
и всички майчица е хранила,
и песен люлчена е пяла,
и от лоши думи ни е бранила...

Пораснали, си знаем враговете,
но и тях не ги мразете!
От приятелствата се пазете,
че коварството навред пълзи
и когато рони ред сълзи...

На този свят дошли са някои
хвъркати,
други - сладкодумни, благи,
трети - подли и рогати...
Това е стара мъдрост, драги!

Георги Козарев

ОРИСИЯТА НА СЕЛЯКА

от стр. 3

Започва малко притеснен и скован, като на разпит:

"Роден съм на 6 септември 1930 г. в с. Книжовник в средно земеделско семейство. Моите родители владеят и обработват 150 дка земя. В нашия край такива семейства се определят като средни стопани..." Слушам с удоволствие разказа на бай Теню. Постепенно той се успокоява и започва да си спомня за своето семейство и род.

До 1906 година селото носи името Idebik. На турски думата означава върба, но името е взето от староперсийската ide книжнина. В село Книжовник населението изповядва християнство. В центъра на селото се намира и местната църква. В началото на XX в. в с. Идебик, преименувано през 1906 г. на Книжовник, живее Тенко Янчев - ханджията. С буен нрав и предприемчив дух, той се занимава с търговия. Има и свой хан, където върти търговските си дела. През късните години на своя живот дядо Теню е разказал охотно за преживелиците си, но кой ти се е сещал тогава да помни и записва тези истории. Бай Теню помни добре дядо си и в мерена реч увековечава своите опити да разбере чувствата си към него:

ДЯДО

Дядо пиеше гроздова ракия,
на бавни и едри гълътки,
и ставаше все по-намръщен.
Очите му пущаха пламък.

Излизаше после на двора,
сечеше дърва за оргев.
Сечеше ги с никаква злоба,
съкаш отсича глави...

Спомня си с тъга за живота на село за плодородната земя, огромните стада и за уханните селски вечери. На родното село с любов бай Теню посвещава много поезия:

Всяка вечер по стръмните друмища
слизат бавно зърнливи стада.
Запустяват гори и кърища
и притихват в вечерна тъма.

По прозорците на моята стая
капе бавно вечерен дъждец.
Навън край пътя минава
и засвирва безгрижно шурец.

Семейството на дядо Теню е било голямо. Със съпругата си отглеждат четири деца. Първородният син е Янчо Тенев баща на моя събеседник. Той обаче за разлика от своя баща отглежда две деца. Бай Теню разказва за първите си спомени:

"Помня от 6-годишен живота на село. Завършил прогимназията в село през 1944 г." С д-р Саванджиев, негов върстник и съученик и съселянин идват в града, за да се запишат заедно с други момчета от Хасково в гимназията... "Земеделците в с. Книжовник активно пропагандират земеделската идея, като организират в селото вечеринки. Аз съм малък, но Георги Стайков ме натоварва да изнеса реферат. Постепенно опозицията в Хасковския регион се организира и надига. През 1945 г. си спомням организиран многогодишен митинг в Еврейския парк в Хасково. На него пристъпват Борис Бумбаров и Петър Сърбински, който е секретар на ЗМС. На митинга присъстват представители дошли от цялата Хасковска околия с каруци и разявят знамена..."

В 1946 г. с Делка Тенева и други активни земеделци се събирате в селото на седенки. Тя казва - аз ще ушия знаме. И като ни подгониха комунистите, аз от страх го зазидах в стената до 1989 г."

Младите земести, като бай Теню все още не подозират, че новата комунистическа власт не само ще ги преследва, но и ще изземе земите, добитъка и инвентара им.

Комунизът дойде от вън насила,
наложи страх, лъжата, терора.
Половин век виси въже на бесило,
за да плаши непокорните хора.

„Особено остра борба между земести и ремисти тече в гимназията след обесването на Никола Петков през 1947 г. - продължава бай Теню. - Ние бяхме б паралелки. Нашата класна стая беше в избата. Винаги имахме спорове с ремистите. Регионът общо взето се делише така на запад от Хасково, селата Гарваново, Татарево и другите имаше повече привърженици на РМС а в селата на изток и юг Брод, Узунджово и другите имаше повече ученици привърженици на ЗМС. Непрекъснато избухваха големи разправии. Ние защитавахме правото на частната собственост и земеделско управление, а ремистите проповядваха за обединяване на земята. Помагахме тайно на земеделски стопани, които са пратени в конлагерите.

...Моето семейство беше последно останало извън сформираното ТКЗС до 1956 г. Дядо ми много пъти биващ арестуван и насиливан, за да влезе в кооператива. Последният път през 1956 г., когато го арестуват и го държат 4 месеца в ареста в мазето, до колене във вода. Той беше 66-годишен - як 100-килограмов човек, но когато се върна беше станал 50 килограма. Разпитвал го е Делчо Шона - известен хасковски комунист. Когато го пуснаха, изтормозен, той махна с ръка и рече - записвайте се в ТКЗС..."

Бай Теню приключва разказа си и насылзените му очи ни посочват знамето на дружбата, което подарява на музея: „Ей за тая идея бяхме готови да умрем.“ А откакто съпругата му се спомина през 2000 г., бай Теню премисля миналото и в безсънните си нощи реди стих след стих:

НЕ МИ СЕ СПИ

Дъждовна нощ, а вънка лудо
дъждът по плочките плющи.
В тази нощ съм още буден.
Не идва сън, не ми се спи.
Седя в затоплената стая,
леглото кани ме и чака.
Времето лети с минути,
часовникът до мене трака.
Очи затварям, а пред мене две очи
с цвета на сините простори.
В гърдите пламъче трепти,
Тя каза снощи, че ме люби
и тъй не ми се спи.

На починалата си съпруга бай Теню записва най-тъжните редове на самота и разкаяние. Често тя оживява в сънищата му за миг и пак е до него красива и мълчалива, точно каквато я помни. В десетките стихове, които той посвещава на най-близкия човек се редуват удоволствие, болка и признателност, съкаш продължава да доказва своята неизмерима любов: „моя хубава старице, влюбен съм във теб!“ А романтичната, неостаряваща и търсеща душа на 90 годишния бай Теню вдъхновява отговорите на твърде сложните въпроси за живота, любовта и смъртта:

Теню Янчев

САМ
/6 април Благовещение, 10 години
от смъртта й/

На гробищата бях пълна тишина.
Като че ли някъде нещо се спори,
а само моята жена
не иска да ми проговори.

Дали не плащам тежък грях,
че додето беше още жива
я постълчавах и корях
и сега е мълчалива.

Тя твърде дълго с мен живя,
зашпото беше търпелива.
Сега под гробната трева
е станала и мълчалива.

Когато Бог ни събере,
а това все някога ще стане,
нека да говори без да спре,
че страшно е като престане.

ПРОЗРЕНИЕ

По пътищата някъде ще падна,
звинаги останал без адрес.
Земята за поезия е жадна,
за жива плът във миг злочест.

Прегърнала ме, тя ще ме приеме,
тъй както е било от памти век.
Със сетни сили ще ме пита
зашо страхът нарича се човек.

Какво да отговоря, коленичих,
потънал във земята чак от срам,
че никоя молитва не отричам,
прозрение достигнал ли си сам.“

Д-р Красимира Узунова, д-р
Веселина Узунова, РИМ-Хасково

ПРЕДИ ТРИДЕСЕТ ГОДИНИ

На 21 януари 1990 г. в Клуба на културните дейци в град Димитровград се състоя учредителна конференция за възстановяване на БЗНС „Никола Петков“, който беше забранен със закон през 1947 г.

Залата беше препълнена от земеделци „Никола Петковисти“ и симпатизанти. Конференцията се водеше от Иван Стефанов и Марин Гочев. Открита беше от най-възрастния земеделец „Никола Петковист“ Ради Точев, който с една много емоционална реч въздушеви аудиторията. Последваха много въпроси и изказвания.

В края на конференцията се избра временно общинско ръководство със задача да възстанови дружбите на БЗНС „Никола Петков“ във всички населени места и в шестте квартали на града.

Благодарение на „Клуба на репресирани“, който беше създаден през 1989 г., дружбите на БЗНС „Никола Петков“ бяха възстановени на 15 януари 1990 г., когато беше отменена забраната на БЗНС „Никола Петков“.

Един от участниците:
Тако Карайанов

Събранието в Димитровград

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

РЕДАКТОРИ:
Габриела Цанева
Кирил Назъров
Маргарита Дукова

КОНТАКТИ:
София, 1000
бул. „Дондуков“ №38;
gabrielle@mail.bg
kiril_draguch@abv.bg

ИНТЕРНЕТ:
litzemedelsko_zname.free.bg
litzemedelsko_zname.blogspot.com
litzname.blog.bg
litzemedelsko_zname@mail.bg